

Sygn. akt III AUa 401/14

## WYROK

**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSO del. Tomasz Koronowski (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 grudnia 2013 r.,  
sygn. akt VII U 2089/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 401/14

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 sierpnia 2013r. znak (...) pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu E. W. prawa do emerytury w oparciu o ustalenie, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca odwołał się od tej decyzji twierdząc, że gdy pracował w Zarządzie (...) na Wydziale (...)Budowlanym w latach 1984 – 1998, mimo angażu na stanowisko trymer / pracownik budowlany, w rzeczywistości wykonywał pracę operatora ciągnika C- 60 oraz 912 w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. udowodnił okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat, 5 m-cy i 1 dzień. Wyjaśnił przy tym, że ubezpieczony domaga się doliczenia do stażu okresu pracy w Zarządzie (...) w latach 1984-1988, gdzie był zatrudniony w okresie od dnia 22 listopada 1974r.

do dnia 23 listopada 1988r. Pozwany podkreślił, że pracodawca, tj. Zarząd Morskiego (...), wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy w szczególnych warunkach jedynie na okresy od 22 listopada 1974r. do 25 października 1976r. oraz od 21 listopada 1978r. do 31 października 1983r.

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2013r., wydanym pod sygnaturą VII 2089/13, Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 25 czerwca 2013r.

Sąd I instancji oparł się na następujących ustaleniach: ubezpieczony E. W., urodzony (...), w dniu 12 czerwca 2013r. złożył wniosek o emeryturę. Wnioskodawca nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Decyzją z dnia 8 sierpnia 2013r. pozwany odmówił przyznania ubezpieczonemu emerytury z uwagi na fakt nieudowodnienia przez wnioskodawcę 15 lat okresu pracy w szczególnych warunkach. Pozwany ustalił, że staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi łącznie 25 lat i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Staż pracy w szczególnych warunkach ustalił na 13 lat, 5 miesięcy i 1 dzień.

Ubezpieczony w okresie od dnia 22 listopada 1974r. do dnia 23 listopada 1988r. zatrudniony był w Zarządzie (...) S.A. na stanowisku trymera. Pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy w szczególnych warunkach za okresy od dnia 22 listopada 1974r. do dnia 25 października 1976r. i od dnia 21 listopada 1978r. do dnia 31 października 1983r. W okresie od dnia 26 października 1976r. do dnia 31 października 1978r. ubezpieczony odbył zasadniczą służbę wojskową. Czas pomiędzy zakończeniem odbywania służby wojskowej a powrotem do pracy wyniósł mniej niż 30 dni. Skarżący od dnia

1 listopada 1983r. do dnia 23 listopada 1988r. pracował dalej w Zarządzie (...) S.A. – początkowo jako robotnik budowlany. W 1984r. wnioskodawca został przeniesiony do wchodzącej w skład Zarządu (...) S.A. Bazy (...) – Budowlanej, która zajmowała się świadczeniem usług dla (...) o charakterze budowlanym i elektrycznym. W Bazie zatrudnionych było około 50 pracowników. W trakcie pracy w Bazie (...) ubezpieczony zajmował się obsługą ciągnika siodłowego i rozwoził materiały budowlane. Oprócz tego, w razie potrzeby, ubezpieczony wykonywał także roboty budowlane – pomagał przy budowie torowisk czy placów.

Za dowód ustaleń co do spornego okresu Sąd Okręgowy powołał zeznania ubezpieczonego E. W. k. 42, zeznania świadków H. T., J. W., B. S. i M. R. (1) k. 41-42, akta osobowe k. 23 oraz dokumenty z akt ZUS, tj. książeczkę wojskową ubezpieczonego k. 5-6, świadectwo pracy w Zarządzie (...) S.A. k. 9 i świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 7 maja 2013r. k. 10 i 11. Sąd I instancji wyjaśnił, że prawdziwość i rzetelność dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, w aktach osobowych wnioskodawcy oraz w aktach ubezpieczeniowych prowadzonych przez pozwanego, nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd Okręgowy również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu. Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków, które jako przekonujące i wzajemnie się uzupełniające stanowiły spójną całość. Uwzględnione zostały także zeznania ubezpieczonego, który ostatecznie potwierdził, że gdy zachodziła taka potrzeba, to pomagał przy pracach budowlanych.

W ocenie Sądu I instancji odwołanie ubezpieczonego należało uwzględnić. Jak wyjaśniono w rozważaniach prawnych, przedmiotem postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się zarówno okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym 25 lat, oraz wymaganym piętnastoletnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, że nie jest słuszne odmowne stanowisko organu emerytalnego.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1440 ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. jeśli spełniają łącznie następujące warunki:

1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,

3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Stosownie do dyspozycji art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27. Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa emerytalna, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r. Nr 8 poz. 43 ze zmianami; dalej: rozporządzenie RM z 1983r.). Stosownie do treści §4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale VIII (w transporcie i łączności) pod pozycją 3. wymieniona jest m.in. praca kierowców ciągników.

Dodatkowo Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z przepisem §2 ust. 1 i 2 powołanego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie §1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Wyjaśniono następnie, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, okresy przewidziane rozporządzeniem RM z 1983r. mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Wywodzono, że było bezsporne, iż ubezpieczony w dniu 25 czerwca 2013r. ukończył 60 lat i na dzień 1 stycznia 1999r. wykazał staż ubezpieczeniowy powyżej 25 lat. Sporny w mniejszej sprawie był fakt, czy ubezpieczony posiada piętnastoletni okres pracy w warunkach szczególnych.

Wobec twierdzeń ubezpieczonego, Sąd I instancji badał przede wszystkim, czy w okresie od 1984r. do 1988r. ubezpieczony faktycznie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach tj. kierował ciągnikiem w Zarządzie (...) S.A. Mając na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w szczególności płynące z niego wątpliwości, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż okres zatrudnienia wnioskodawcy w Zarządzie (...) S.A. od 1984r. do 23 listopada 1988r. nie może zostać uznany za okres pracy w szczególnych warunkach. Przede wszystkim pracodawca nie wystawił skarżącemu świadectwa pracy w szczególnych warunkach za ten okres, zaś za pozostały tak. Ponadto ze zwykłego świadectwa pracy wynika, że wnioskodawca zatrudniony był wówczas na

stanowisku robotnika budowlanego. Analiza dokumentacji płacowej ubezpieczonego utwierdziła Sąd I instancji w przekonaniu, że wnioskodawca nie wykonywał pracy kierowcy ciągnika od 1984r., bowiem wzmianka o pracy na tego typu stanowisku odnotowana jest dopiero w 1986r. Również zeznania świadków wskazują na to, iż skarżący w spornym okresie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze pracy kierowcy ciągnika. Świadek M. R. (2) wyraźnie stwierdził, że wnioskodawca wykonywał również drobne prace budowlane. Ostatecznie sam wnioskodawca przyznał, że jeśli była taka potrzeba, to pomagał przy tego typu pracach. Powyższe powoduje, że ubezpieczony nie spełnia przesłanki, o której mowa w przywołanym wyżej §2 ust. 1 i 2 rozporządzenia RM z 1983r.

Mimo powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, odwołanie uznać należało za zasadne, Sąd ten analizował bowiem, czy okres odbywania przez skarżącego zasadniczej służby wojskowej, tj. od dnia 26 października 1976r. do dnia 31 października 1978r., może zostać uwzględniony do pracy w warunkach szczególnych. Wskazano w tej kwestii, że Sąd I instancji podziela w pełni stanowisko zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 marca 2012r. (III AUa 1753/11), zgodnie z którym okres odbywania zasadniczej służby wojskowej pracownika, który w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z służby zgłosił się do macierzystego zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia, należy traktować jako pracowniczy okres ubezpieczenia. Co więcej, §5 rozporządzenia z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318) pozwala pracownikowi na zachowanie wszelkich uprawnień związanych z określonym zatrudnieniem, a zatem pozwala na zaliczenie okresu służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych, jeśli pracownik został powołany do służby w okresie wykonywania przez niego pracy w warunkach szczególnych. Stanowisko to zostało uznane za ugruntowane w orzecznictwie. W tym stanie rzeczy, ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ osiągnął wymagany wiek 60 lat, na dzień 1 stycznia 1999r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz ma co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach. W związku z tym Sąd Okręgowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia (...), tj. od dnia osiągnięcia wymaganego prawem wieku.

Apelację od opisanego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 184 ustawy emerytalnej w związku z §2, §3 i §4 rozporządzenia RM z 1983r. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury. Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji pozwany nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu I instancji odnośnie uwzględnienia do pracy w szczególnych warunkach okresu pełnienia przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej. Wyjaśniono, że przepisy rozporządzenia RM z 1983r. nie wymieniają okresu czynnej służby wojskowej jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Odbywanie bowiem zasadniczej (czynnej) służby wojskowej nie zostało objęte ani przepisami w/w rozporządzenia, ani stanowiącymi jego załącznik wykazami. Pozwany powołał się na wyrok z dnia 8 kwietnia 2009r. w sprawie II UK 331/08, w którym Sąd Najwyższy stwierdził brak podstaw prawnych do zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Obowiązująca od dnia 29 listopada 1967r. ustawa o powszechnym obowiązku obrony, w art. 108 ust. 1 stanowiła jedynie o zaliczeniu okresu odbytej służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, przez które należy rozumieć uprawnienia wynikające ze stosunku pracy, a nie z systemu zabezpieczenia społecznego. Z drugiej strony okres zasadniczej służby wojskowej nie pozostaje poza regulacją prawa ubezpieczeń społecznych, z tym tylko, że jako okres składkowy (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej). Tylko żołnierzy zawodowych ustawa emerytalna uważa za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (art. 32 ust. 3 pkt 6). Skoro zaś regulacja obejmuje tylko żołnierzy zawodowych, to ten krąg podmiotowy jest zamknięty. Organ rentowy podkreślił, że emerytura z tytułu pracy w szczególnych warunkach dotyczy ściśle określonej grupy pracowników. Nie jest dopuszczalna interpretacja rozszerzająca przepisów i przyznawanie uprawnień emerytalnych tym pracownikom, którzy nie zostali wymienieni w przepisach rozporządzenia i przepisach resortowych, ubezpieczony zaś przed wojskiem pracował jako trymer, a wcielony został do wojska jako strzelec.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku i wyjaśnił, że do służby wojskowej został powołany w okresie zatrudnienia w Zarządzie Morskiego (...) na stanowisku trymera (praca w szczególnych warunkach), po odbyciu służby wojskowej wróciłem w ciągu 30 dni (dokładnie 21 dni) do tego samego Zakładu i na to samo stanowisko pracy, jak przed służbą wojskową. Ponadto pozwany podkreśla fakt, że ubezpieczony do Kaszubskiej Brygady (...) zostałem wcielony jako strzelec, a pracowałem jako trymer. Zgodnie z wiedzą ubezpieczonego, w Kaszubskiej Brygadzie (...) nie było stanowiska trymera, co wynikało z charakteru tego zawodu. Nie było więc możliwe powołanie wnioskodawcy na takie stanowisko, w związku z czym zarzut pozwanego jest bezzasadny.

### **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, nie zawiera bowiem takich zarzutów pod adresem rozstrzygnięcia sądu I instancji, które można by uznać za merytorycznie uzasadnione.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji dokonał nie tylko prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie, poprzedzonych trafną oceną zebranego w sprawie materiału dowodowego, wobec czego ustaleń tych nie trzeba ponownie przytaczać, ale i nie dopuścił się zarzucanego naruszenia prawa materialnego.

Wystarczy jedynie przypomnieć, że wnioskodawca w Zarządzie Morskiego (...) był zatrudniony od dnia 22 listopada 1974r. do dnia 23 listopada 1983r. i w okresie tego zatrudnienia odbył zasadniczą służbę wojskową od dnia 26 października 1976r. do dnia 31 października 1978r. Bezspornie ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych przed rozpoczęciem czynnej służby wojskowej, tj. do dnia 25 października 1976r., oraz po powrocie do tego samego zakładu pracy, czyli od dnia 21 listopada 1978r. Z porównania dat zakończenia pełnienia zasadniczej służby wojskowej i powrotu do świadczenia pracy jednoznacznie wynika, że pomiędzy nimi upłynęło mniej niż 30 dni. Trzeba też zaznaczyć, czego nie akcentowano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że bezspornym okresem pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych był także okres m.in. od dnia 8 lipca 1991r. do dnia 28 czerwca 1998r. (por. karta przebiegu zatrudnienia k.71 akt emerytalnych ZUS), z którego to okresu organ rentowy nie zaliczył jednak do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów niezdolności do pracy (okresów nieskładkowych oznaczonych kodem 47).

Odnośnie pierwszego z istotnych dla oceny zaskarżonego wyroku zagadnień – okresu zasadniczej służby wojskowej – trzeba wyjaśnić, że w czasie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej obowiązywał art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony PRL (Dz.U. z 1967r. Nr 44 poz. 220 ze zmianami) w następującym brzmieniu: „Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.” Warunkiem wliczenia służby wojskowej do okresu zatrudnienia było wówczas zachowanie terminu, o którym stanowił – w sytuacji takiej, jak w rozpatrywanej sprawie – art. 106 ust. 1 tej samej ustawy, tj. terminu 30 dni od dnia zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej na zgłoszenie powrotu do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia (art. 108 ust. 3 ustawy). Skarżący niewątpliwie spełnia przesłanki przywołanych przepisów, skoro w okresie powołania do wojska pozostawał w stosunku pracy oraz po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej w czasie nie dłuższym od 30 dni zgłosił powrót do pracy w tym samym zakładzie.

Konkretny zakres, w którym podlega zaliczeniu okres służby wojskowej w rozpatrywanej sprawie, wynika z przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 108 ust. 4 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL, tj. z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. z 1968r. Nr 44 poz. 318 ze zmianami). §5 ust. 1 tego rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej przewidywał, że żołnierzowi, który podjął zatrudnienie m.in. w terminie 30 dni od zakończenia służby, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku

lub w określonym zawodzie. Jak słusznie podsumował ogólne skutki tej regulacji Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 29 października 2012r. w sprawie III AUa 169/12, okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem pracy na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do służby, a poborowy odbywający służbę uważany jest za pracownika.

Osobnym zagadnieniem jest to, czy ta swoista fikcja prawna, tj. utrzymywanie stosunku pracy z mocy prawa, rozciąga się również na możliwość zaliczenia czasu odbywania zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Apelacyjnego na pytanie to należy odpowiedzieć twierdząco. Wprawdzie orzecznictwo w tej kwestii nie było jednolite, jednak wyrażane w tym zakresie wątpliwości rozwił ostatecznie Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 16 października 2013r. w sprawie II UZP 6/13. Uchwała ta, z uwagi na stan faktyczny tamtej sprawy, mogła wprawdzie dotyczyć art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL tylko w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 1975r., jednak w jej uzasadnieniu wyjaśnia się m.in. i to, że zmiana omawianego przepisu dokonana z dniem 1 stycznia 1975r. była nieznaczna, a o braku podstaw do wliczania okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych można mówić dopiero z dniem 21 października 2005r. Niewątpliwie przy tym co najmniej do dnia 31 sierpnia 1979r. obowiązywał §5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin w brzmieniu takim, jak przywołane wyżej, a więc stanowiącym podstawę do zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w przywołanej uchwale i podkreśla, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, tj. powrotu do pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej w tym samym zakładzie pracy, w terminie do 30 dni po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej, zmiana brzmienia art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL z dniem 1 stycznia 1975r. była nieistotna. Stwierdzić wobec tego należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo doliczył do stażu bezspornej pracy warunkach szczególnych okres zasadniczej służby wojskowej, dzięki czemu wnioskodawca legitymował się wymaganym stażem takiej pracy, tj. 15 lat na dzień 1 stycznia 1999r.

Przechodząc do drugiej kwestii zasygnalizowanej na wstępie rozważań, tj. okresów nieskładkowych z tytułu niezdolności do pracy, trzeba uznać, że organ rentowy bezzasadnie odmówił na podstawie art. 32 ust. 1 lit a ustawy emerytalnej zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów niezdolności do pracy po dniu 14 listopada 1991r. Jest to o tyle istotne, że jak wynika z karty przebiegu zatrudnienia (k.72 akt emerytalnych ZUS) okresy te w przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych to łącznie 1 rok, 10 m-cy i 8 dni, a więc w wymiarze takim, który mógłby uzupełnić okres bezspornej pracy w warunkach szczególnych (13 lat, 5 m-cy i 1 dzień) do wymaganych 15 lat, nawet bez doliczania do stażu takiej pracy czasu odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Szczegółowo zagadnienie to omówił w przekonywającym wywodzie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2011r. w sprawie I UK 12/11, (LEX nr 989126). Sąd Najwyższy podkreślił, że art. 184 ustawy emerytalnej dotyczy wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999r., już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego. Sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy emerytalnej, opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględniając, że ochrona ekspektatywy może wynikać z jej istoty, lecz także zyskiwać wzmocnienie w prawie, Sąd Najwyższy w przywołanym orzeczeniu stwierdził, że funkcję takiego wzmocnienia spełnił art. 184 ustawy emerytalnej wobec pozostających w toku stosunków nabywania prawa do emerytury z tytułu wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999r. W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego

i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których

mowa w art. 184 ustawy emerytalnej, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999r. określonego w art. 184 ustawy emerytalnej okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1 lit. a pkt 1 ustawy emerytalnej, obowiązujących po dniu 1 lipca 2004r. Również poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w tej kwestii zasługują na pełną aprobatę.

Powyższe rozważania wskazują, że wnioskodawca legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych znacznie przekraczającym wymagane na dzień 1 stycznia 1999r. 15 lat. Skoro wobec tego, wbrew wywodom apelacji, ubezpieczony spełnia wszystkie przesłanki przyznania prawa do emerytury w oparciu o art. 184 ustawy emerytalnej, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a to musiało prowadzić do oddalenia apelacji na podstawie art. 385 kpc.